

SABINA SANETRA-PÓŁGRABI, JANUSZ ROPSKI

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Instytut Politologii

Troska o bezpieczeństwo uczniów w działaniach podejmowanych przez władze samorządowe gminy Krzeszowice

Wstęp

Edukacja młodego pokolenia do bezpiecznego, twórczego i satysfakcjonującego życia w przyszłości opiera się na spójności celów kształcenia i wychowania z oczekiwaniami społecznymi. Sprzyja temu edukacja w szkołach, akcentująca ideę organizowania działań włączających młodzież do aktywności na rzecz bezpieczeństwa swojego i innych. Lata dziewięćdziesiąte XX wieku stały się trudnym okresem przeobrażeń we wszystkich dziedzinach życia społecznego. Okresem niełatwym także ze względu na niestabilność polityczną, wyrażającą się częstymi zmianami ekip rządzących, wywodzących się z różnych ugrupowań politycznych, prezentujących odmienne wizje rozwoju społecznego, w tym rozwoju oświaty. Okres ten oprócz decentralizacji w zakresie władzy publicznej przyniósł również decentralizację w obszarze polityki edukacyjnej. Już w 1990 r. nowo powstałym gminom dano możliwość decydowania o kwestiach oświatowych na swoim terenie. Wtedy jeszcze nie wszystkie jednostki samorządu terytorialnego były zainteresowane przejęciem pełnej odpowiedzialności za funkcjonowanie gminnego szkolnictwa. Początkowo w gestii gmin znalazły się przedszkola i szkoły podstawowe, ale wspomniane zadanie nie miało charakteru obowiązkowego.

Od 1996 r. prowadzenie szkół podstawowych stało się jednak ich obowiązkowym zadaniem własnym. Kolejne znaczące zmiany zostały spowodowane wprowadzeniem nowych szczebli jednostek samorządu terytorialnego – powiatu i samorządu województwa, oraz reformą edukacji, zmieniającą ustrój szkolny. Od 1.01.1999 r. prawie wszystkie szkoły i jednostki oświatowe prowadzone są przez samorząd, a ramy prawne zdecentralizowanego szkolnictwa tworzą ustawy:

- 1) O samorządzie gminnym z 8.03.1990 r.¹

---

¹ Dz.U. z 1990 r. nr 16, poz. 95.

2) O samorządzie powiatowym i wojewódzkim z 5.06.1998 r.²

3) O systemie oświaty z 7.09.1991 r.³

W dwóch pierwszych wskazano ogólne zadania jednostek samorządu w zakresie polityki edukacyjnej, w ostatniej natomiast określono szczegółowo kompetencje gmin, powiatów i samorządów wojewódzkich w tej dziedzinie. Wszystkie wykonywane przez samorząd zadania z zakresu edukacji podzielić można na sześć obszarów:

- 1) Administrowanie i zarządzanie majątkiem.
- 2) Ustalanie budżetu i określanie wydatków.
- 3) Stanowienie przepisów wewnętrznych.
- 4) Wydawanie uchwał i aktów administracyjnych.
- 5) Wypełnianie uprawnień kontrolnych i nadzorczych.
- 6) Ponośzenie ogólnej odpowiedzialności za działalność podległych jednostek.

Działania gminy w obszarze polityki edukacyjnej precyzuje ustawa o systemie oświaty. Wskazano w niej m.in., że jednostki samorządu terytorialnego są podstawowymi podmiotami zakładającymi oraz prowadzącymi szkoły i różnego rodzaju placówki oświatowe. Mogą one jednak prowadzić tylko placówki publiczne.

Zakładanie i prowadzenie publicznych przedszkoli (w tym z oddziałami integracyjnymi), przedszkoli specjalnych, szkół podstawowych oraz gimnazjów (również z oddziałami integracyjnymi) należą do zadań własnych gminy. Zapewnienie kształcenia, wychowania i opieki w tych jednostkach jest zadaniem oświatowym gminy. Jeśli gmina wyraża zainteresowanie i posiada odpowiednie środki, może (w porozumieniu z jednostką samorządu, do której zadań należy prowadzenie tego typu placówek) zakładać i prowadzić szkoły i placówki oświatowe, których tworzenie i utrzymywanie nie mieści się w jej zadaniach własnych. Podobnie sprawa przedstawia się w przypadku ośrodków doskonalenia nauczycieli i bibliotek pedagogicznych (kwestia ta podlega uzgodnieniu z kuratorem oświaty).

Gmina jako organ prowadzący odpowiada za działalność podległych jej szkół i placówek. Dodatkowo do jej zadań należy⁴:

- 1) Zapewnienie warunków działania szkoły lub placówki, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki.
- 2) Wykonywanie remontów obiektów szkolnych i zadań inwestycyjnych w tym zakresie.
- 3) Zapewnienie obsługi administracyjnej, finansowej i organizacyjnej szkół i placówek oświatowych.

² Dz.U. z 1998 r. nr 91, poz. 578.

³ Dz.U. z 1991 r. nr 95, poz. 425.

⁴ Art. 5 i 5a ustawy z 7.09.1990 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 1991 r. nr 95, poz. 425).

- 4) Wyposażenie szkoły lub placówki w pomoce dydaktyczne i sprzęt niezbędny do pełnej realizacji programów nauczania, wychowania i innych zadań statutowych.

Decentralizację zadań z zakresu polityki edukacyjnej powszechnie uznaje się za pozytywne rozwiązanie organizacyjne, które ma sprzyjać przebudowie polskiego szkolnictwa według najlepszych standardów i doświadczeń krajów wysokorozwiniętych. Reforma systemu oświaty i uaktywnienie samorządu terytorialnego powoli przynosi poprawę finansów oraz systemu motywacji kadry nauczycielskiej, racjonalizację w dysponowaniu środkami finansowymi, kompleksowy i bardziej sprawiedliwy system opieki socjalnej, dożywianie uczniów w świetlicach i stołówkach szkolnych, stypendia, unowocześnianie bazy szkolnej oraz inwestycje na potrzeby edukacji.

Lata współczesne to pojawienie się nowego rodzaju wyzwań, jakie niesie za sobą nie tylko globalizacja, ale i formowanie się nowego typu społeczeństwa, nazywanego często społeczeństwem wiedzy, ponowoczesnym, medialnym czy informatycznym. Ten nowy typ społeczeństwa wyznacza młodzieży i starszemu pokoleniu zupełnie nowe zadania. Współczesne społeczeństwo ma poczucie znaczenia wiedzy ogólnej i specjalistycznej o bezpieczeństwie oraz umiejętnościach związanych z radzeniem sobie w sytuacjach trudnych i niebezpiecznych. Ma to oczywiste konsekwencje dla szans życiowych młodych ludzi ponieważ ci, którzy zdobędą tę wiedzę i umiejętności, mają szansę na rozwój zawodowy w wymagającym i coraz bardziej nieprzewidywalnym świecie. Z tego powodu szczególnie ważne jest sprawne funkcjonowanie narodowych systemów kształcenia o bezpieczeństwie, zwłaszcza obecnie, w dobie kontynentalnej i globalnej polityki imperialnej niektórych państw czy w kontekście gróźb ze strony wyznawców islamu. Dlatego tak ważna jest polityka edukacyjna państwa w dziedzinie bezpieczeństwa, a szczególnie polityka edukacyjna przedstawicieli samorządów terytorialnych miast i gmin, w gestii których leży dbanie o właściwe funkcjonowanie szkół i placówek oświatowych.

Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych

Do prowadzonych przez gminę Krzeszowice szkół podstawowych i gimnazjów w roku szkolnym 2013/14 uczęszczało 2728 uczniów w 144 oddziałach. Pokazano to w tabeli 1.

Oświata w gminie Krzeszowice finansowana jest z subwencji oświatowej, dotacji celowych oraz dochodów własnych gminy. Środki subwencji oświatowej przeznaczone na finansowane działalności szkół podstawowych, gimnazjów i zadań pozaszkolnych (np. opieki nad dziećmi niepeł-

Tabela 1. Liczba uczniów oraz liczba oddziałów w gimnazjach gminy Krzeszowice

Obwód	Liczba uczniów w oddziałach/liczba oddziałów						Razem	
	Klasa I		Klasa II		Klasa III			
	2012/ 2013	2013/ 2014	2012/ 2013	2013/ 2014	2012/ 2013	2013/ 2014	2012/ 2013	2013/ 2014
Krzeszowice	110/5	109/5	113/5	109/5	152/7	111/5	357/17	329/15
Nowa Góra	36/2	41/2	36/2	38/2	29/1	33/2	101/5	112/6
Tenczynek	46/2	37/2	50/2	46/2	40/2	50/2	136/6	133/6
Wola Filipowska	48/2	42/2	54/2	47/2	50/2	50/2	152/2	141/2
Zalas	40/2	39/2	40/2	41/2	44/2	42/2	124/6	122/6
Razem	280/13	268/13	293/13	281/13	315/14	288/13	888/40	837/39

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych w gminie Krzeszowice z dnia 30.10.2013 r.* Wydział Spraw Obywatelskich 0012.7.2013

nosprawnymi w przedszkolach, czy też wczesne wspomaganie rozwoju dziecka) nie zabezpieczają w pełni realizacji zadań w tym zakresie. Wydatki na realizację pozostałych zadań edukacji publicznej, w tym dowóz, opiekę i dbanie o bezpieczeństwo dzieci w drodze do szkoły, pokrywane są ze środków własnych gminy. Subwencja oświatowa przyznana na 2012 r. wyniosła 20 082 869 zł i zabezpieczyła w 84,29% koszty bieżące utrzymania szkół podstawowych oraz gimnazjów⁵. Szczegóły zaprezentowano w tabeli 2.

Tabela 2. Zadania oświatowe gminy Krzeszowice finansowane w ramach subwencji oświatowej w 2012 r.

Nazwa zadania	Wykonanie – 2012
Szkoły podstawowe	14 700 036,69
Gimnazja	8 239 685,67
Świetlice szkolne	277 711,54
Wczesne wspomaganie rozwoju	62 581,97
Dokształcanie nauczycieli	75 260,70
Fundusz socjalny nauczycieli emerytów	241 354,46
Dotacja SP Rudno	229 528,60
Razem	23 826 159,63

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Informacja o stanie realizacji zadań...*

Drugą grupą zadań oświatowych są zadania oświatowe własne. Finansowane są one ze środków własnych gminy oraz współfinansowane

⁵ *Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych w gminie Krzeszowice z 30.10.2013 r.* Wydział Spraw Obywatelskich 0012.7.2013.

w ramach dotacji. Wykaz i koszty realizacji oświatowych zadań własnych w gminie Krzeszowice przedstawiono w tabeli 3.

Tabela 3. Zadania oświatowe własne gminy Krzeszowice

Nazwa zadania	Wydatki	Uwagi
Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	629 058,11	
Przedszkola	4 842 840,25	
Dowóz uczniów	702 945,11	
Stołówki szkolne	544 969,81	
Pozostała działalność, w tym:		
Komisje egzaminacyjne	1 119,20	
Przeciwdziałanie alkoholizmowi	92 351,09	
Pomoc społeczna – dożywianie	142 590,42	
Poradnia psychologiczno-pedagogiczna	611 795,27	Dotacja powiatu: 464 999,30
Pomoc materialna dla uczniów	121 479,71	Dotacja wojewody: 71 277,83
Dotacja dla oddziału przedszkolnego Rudno	22 894,40	Razem: 1 543 939,12
Dotacja dla gmin za dzieci 6-letnie w niepublicznych przedszkolach	31 903,20	
Dotacja dla niepublicznych przedszkoli	1 344 916,62	
Dotacja dla gmin za dzieci w niepublicznych przedszkolach	144 224,90	
Razem	9 233 088,09	

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Informacja o stanie realizacji zadań...*

Jak wynika z tabeli 3, władze gminy Krzeszowice mają na uwadze bezpieczeństwo uczniów i przeznaczają na ten cel znaczne środki finansowe. Troska o bezpieczeństwo wyraża się w takich kwestiach, jak:

- 1) Dowóz uczniów (bezpieczeństwo komunikacyjne).
- 2) Stołówki szkolne (bezpieczeństwo zdrowotne).
- 3) Przeciwdziałanie alkoholizmowi (bezpieczeństwo życia i zdrowia).
- 4) Pomoc społeczna – dożywianie (bezpieczeństwo zdrowotne).
- 5) Poradnie psychologiczno-pedagogiczne (bezpieczeństwo psychosomatyczne i troska o prawidłowy rozwój społeczny i emocjonalny).
- 6) Pomoc materialna dla uczniów (bezpieczeństwo ekonomiczne dla uczniów z rodzin o niskich dochodach).

Bezpieczeństwo socjalne uczniów szkół gminy Krzeszowice

Rządowy program pomocy uczniom „Wyprawka szkolna” w 2012 r. był zadaniem bieżącym z zakresu administracji rządowej zleconym do realizacji gminom. Program ten ma do dziś na celu wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów, ubóstwo staje się bowiem jedną z przyczyn ograniczających szansę rozwoju edukacyjnego dzieci i młodzieży. Bardzo często bariera finansowa zaburza relacje dzieci z rówieśnikami, a w klasach młodszych może spowodować brak motywacji do nauki już na początku nauki szkolnej. Kompletne wyposażenie ucznia, w tym zestaw podstawowych podręczników, ma również na celu zachęcać dziecko do efektywnych działań edukacyjnych. Szczegółowe warunki udzielania pomocy uczniom objętym tym programem pomocy w 2012 r. określało rozporządzenie Rady Ministrów⁶. Pomoc przysługiwała wówczas uczniom pochodzącym przede wszystkim z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, w których dochód na osobę w rodzinie nie przekraczał 351 zł miesięcznie, a także uczniom klas I, w których przypadku miesięczny dochód na członka rodziny nie przekraczał 504 zł.

Od czterech lat pomocą w formie dofinansowania kosztów zakupu podręczników objęci są również uczniowie niespełniający powyższego kryterium. Przypadki te określone zostały w ustawie o pomocy społecznej z 2004 r. i dotyczą między innymi sytuacji, w których najbliższych członków rodziny ucznia dotyka problem⁷:

- ubóstwa;
- sieroctwa;
- bezdomności;
- bezrobocia;
- niepełnosprawności;
- długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- przemocy w rodzinie;
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych;
- prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych w przypadku alkoholizmu, narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej.

Pomoc dla tej grupy uczniów udzielana jest na podstawie decyzji dyrektora szkoły, poprzedzonej wnikliwą analizą złożonych wniosków. Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie szczegółowych warunków

⁶ Rozporządzenie Rady Ministrów z 14.06.2012 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy finansowej uczniom na zakup podręczników (Dz.U. z 2012 r., poz.706).

⁷ Art. 7 ustawy z 12.03.2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2004 r. nr 64, poz. 593).

udzielania pomocy finansowej uczniom na zakup podręczników liczba uczniów poza kryterium dochodowym, którzy mogą otrzymać zwrot kosztów zakupu podręczników, nie może przekroczyć 5% ogólnej liczby wszystkich uczniów w gminie, rozpoczynających kształcenie w klasach I-IV szkoły podstawowej oraz w klasach I szkół ponadgimnazjalnych w danym roku szkolnym. Pomoc dla uczniów w 2012 r. skierowana została do dwóch grup wiekowych:

- 1) Najmłodszych uczestników edukacji szkolnej, czyli uczniów z klas I-III szkoły podstawowej.
- 2) Uczniów kl. IV szkoły podstawowej i kl. I szkół ponadgimnazjalnych, którzy w roku szkolnym 2012/2013 rozpoczęli naukę według nowej podstawy programowej.

Wprowadzenie od roku szkolnego 2012/2013 do klasy IV szkoły podstawowej oraz klasy I szkół ponadgimnazjalnych nowej podstawy programowej spowodowało konieczność korzystania przez tych uczniów z zupełnie nowych podręczników. W związku z tym, że ich zakup mógł przekraczać możliwości finansowe wielu rodzin, stanowisko ministerstwa, by objąć dofinansowaniem właśnie tę grupę uczniów i młodzieży, którzy nie mogli dokonać zakupu podręczników tańszych na rynku wtórnym od swoich starszych kolegów, było jak najbardziej uzasadnione.

W roku szkolnym 2012/2013 po raz drugi, w porównaniu z rozwiązaniami przyjętymi w programie w latach ubiegłych, uwzględniono objęcie pomocą w formie dofinansowania zakupu podręczników uczniów niepełnosprawnych, posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, których niepełnosprawność wynika ze słabego widzenia, niesłyszenia, upośledzenia umysłowego w stopniu lekkim oraz niepełnosprawności sprzężonych, w przypadku gdy jedną z nich jest niepełnosprawność wymieniona wyżej. Pomoc ta skierowana została nie tylko do uczniów szkół podstawowych i gimnazjów, dla których gmina była organem prowadzącym, lecz także do młodzieży ze szkół ponadgimnazjalnych. Na terenie gminy Krzeszowice funkcjonują dwie szkoły ponadgimnazjalne: Liceum Ogólnokształcące oraz Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych, których uczniowie również zostali objęci tą formą pomocy. Wypłata rodzicom, prawnym opiekunom i rodzinom zastępczym należności za zakupione podręczniki dla tej grupy uczniów realizowana była w kasie Urzędu Miejskiego w Krzeszowicach. Dane dotyczące liczby oraz sumy udzielonej pomocy przedstawiono w tabelach 4 i 5.

W roku szkolnym 2012/2013 zwrotem kosztów zakupu podręczników w gminie Krzeszowice objętych zostało 180 uczniów na łączną kwotę 36 974,89 zł⁸. Na rok szkolny 2013/2014 warunki udzielania pomocy

⁸ Informacja o stanie realizacji zadań...

Tabela 4. Pomoc uczniom w zakupie podręczników w roku szkolnym 2012/2013

Klasa	Liczba uczniów ogółem	Liczba uczniów objętych pomocą z kryterium dochodowym	Liczba uczniów objętych pomocą poza kryterium dochodowym	Łączna liczba uczniów objętych pomocą	Koszt zakupu (zł)
I szkoły podst.	319	42	0	42	7 560,00
II szkoły podst.	284	25	12	37	6 660,00
III szkoły podst.	281	23	12	35	6 199,70
IV szkoły podst.	286	23	11	34	7 110,00
I szkoły ponadgimnazjalnej	132	10	4	14	4 729,64
Ogółem	1 302	123	39	162	32 259,34

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Informacja o stanie realizacji zadań...*

Tabela 5. Pomoc w zakupie podręczników dla uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego w roku szkolnym 2012/2013

Liczba uczniów objętych programem	W klasach I–III szkoły podst.	W klasach IV–VI szkoły podst.	W klasach I–III gimnazjum	W szkołach ponadgimnazjalnych (z wył. szkół policealnych)
	2	7	4	1
Koszt zakupu	360,00	1 429,57	1 208,82	4 715,55

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Informacja o stanie realizacji zadań...*

uczniom objętym programem „Wyprawka szkolna” określono w rozporządzeniu z 12.07.2013 r.⁹ Pomocą objęci zostali uczniowie klas I–III i V szkoły podstawowej oraz klas II szkół ponadgimnazjalnych, jak również uczniowie niepełnosprawni, posiadający orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, których niepełnosprawność wynika ze słabego widzenia, niesłyszenia, upośledzenia umysłowego w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym, oraz uczniowie z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w przypadku gdy jedną z nich jest niepełnosprawność wymieniona wyżej, posiadający orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, uczęszczający do szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych. Pomoc w zakupie podręczników w roku szkolnym 2013/2014 przysługiwała w szczególności uczniom:

⁹ Rozporządzenie Ministra Oświaty i Wychowania z 12.07.2013 r. w sprawie szczególnych warunków udzielania pomocy finansowej uczniom na zakup podręczników i materiałów dydaktycznych (Dz.U. z 2013 r., poz. 818).

- 1) Pochodzącym z rodzin spełniających kryterium dochodowe w wysokości 456 zł netto na osobę w rodzinie, z wyjątkiem klas I szkoły podstawowej, gdzie dochód ten nie mógł przekroczyć 539 zł.
- 2) Pozostałym, z wyłączeniem uczniów klas I szkoły podstawowej, niepełniającym kryterium dochodowego, ale mogącym skorzystać ze wsparcia w przypadkach określonych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej, a więc m.in w sytuacji ubóstwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby czy przemocy w rodzinie.
- 3) Niepełnosprawnym uczęszczającym w roku szkolnym 2013/2014 do szkół podstawowych, gimnazjów oraz szkół ponadgimnazjalnych bez względu na sytuację materialną czy rodzinną.

Realizacja programu „Wyprawka szkolna” rozpoczęła się w maju 2014 r., a zakończyła się z końcem listopada tego roku. Dotacja na wyprawki dla dzieci potrzebujących pomocy przekazywana była w dwóch transzach w lipcu oraz w połowie listopada. Pomoc uzyskaną wówczas przez uczniów w gminie Krzeszowice przedstawiono w tabeli 6.

Tabela 6. Pomoc uczniom w zakupie podręczników w roku szkolnym 2013/2014

Klasa	Liczba uczniów ogółem	Liczba uczniów objętych pomocą z kryterium dochodowym	Liczba uczniów objętych pomocą poza kryterium dochodowym	Łączna liczba uczniów objętych pomocą	Koszt zakupu (zł)
I szkoły podst.	291	50	0	50	11 250,00
II szkoły podst.	318	37	9	46	10 350,00
III szkoły podst.	286	31	14	46	14 625,00
V szkoły podst.	289	31	14	35	14 625,00
II zasadniczej szkoły zawodowej	56	0	2	2	780,00
II szkół ponadgimnazjalnych	162	10	2	12	5 340,00
Ogółem	1 402	163	38	201	52695,34

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Informacja o stanie realizacji zadań...*

Wysokość dofinansowania podręczników w roku szkolnym 2013/2014 wyniosła odpowiednio:

- do 225 zł dla uczniów klas I–III szkoły podstawowej,
- do 325 zł dla uczniów klas V szkoły podstawowej,
- do 390 zł dla uczniów klas II szkół ponadgimnazjalnych (ZSZ),

- do 445 zł dla uczniów klas II szkół ponadgimnazjalnych (LO, technikum).

Pomocą objęci zostali też uczniowie niepełnosprawni posiadający orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. Ze względu na rodzaj niepełnosprawności zostali podzieleni na kilka grup:

- 2 uczniów słabowidzących uzyskało pomoc w wysokości 795 zł,
- 5 uczniów niesłyszących uzyskało pomoc w wysokości 1 860 zł,
- 8 uczniów z upośledzeniem w stopniu lekkim otrzymało po 2 805 zł.

W przypadku korzystania z dofinansowania podręczników dopuszczonych przez ministra oświaty do kształcenia specjalnego wysokość pomocy wahała się od 225 do 770 zł. Ogółem z „Wyprawki szkolnej” w 2013 r. skorzystało 216 uczniów gminy Krzeszowice, a całkowita wysokość dopłat wyniosła 58 155 zł¹⁰.

Pomoc materialna dla uczniów w gminie Krzeszowice

Pomoc materialna dla uczniów jest przyznawana na podstawie ustawy o systemie oświaty i ma charakter socjalny lub motywacyjny. Jej udzielenie, także w wypadku gminy Krzeszowice, może przyjmować różnorodne formy:

- 1) Stypendium szkolne – świadczenie to mógł otrzymać uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie, w szczególności gdy jego rodzinę dotknęło bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka i długotrwała choroba rodziców, zdarzenie losowe, wielodzietność, brak umiejętności wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców, alkoholizm lub narkomania któregoś z nich, a także gdy rodzina była niepełna. Warunkiem koniecznym do uzyskania tego stypendium przez ucznia był jednak dochód na osobę w rodzinie nieprzekraczający 456 zł (od października 2012 r.), a nawet 351 zł (przed 1.10.2012 r.)¹¹. W roku szkolnym 2012/2013 złożono 132 wnioski o przyznanie stypendium szkolnego, a przyznano je 123 uczniom. W okresie od września do grudnia 2012 r. z tego tytułu wypłacono 34 260,39 zł, a w okresie od stycznia do czerwca 2013 r., kolejne 56 487,73 zł. Łącznie – kwotę 94 838,12 zł.
- 2) Zasiłek szkolny, czyli pomoc, która może być przyznana uczniowi znajdującemu się przejściowo w trudnej sytuacji materialnej z powodu zdarzenia losowego. Można się jednak o niego ubiegać w terminie do dwóch miesięcy od wystąpienia zdarzenia losowego, a wysokość

¹⁰ Informacja o stanie realizacji zadań...

¹¹ Art. 8 ust. 1 pkt 2 ustawy z 12.03.2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2013 r., poz. 182 z późn. zm.).

tego świadczenia jest uzależniona od wysokości zasiłku rodzinnego¹². W roku szkolnym 2012/2013, w okresie od września do grudnia, w gminie Krzeszowice przyznano cztery zasiłki szkolne dla uczniów na kwotę 1 970 zł, a do sierpnia 2013 r., kolejne cztery na łączną sumę 2 120 zł.

3) Stypendium Burmistrza Gminy Krzeszowice w 2013 r. przyznane zostało po raz piąty zgodnie z zapisami Lokalnego programu wspierania edukacji uzdolnionych dzieci i młodzieży z terenu gminy Krzeszowice¹³. Stypendium to, przeznaczone dla zamieszkałych na terenie gminy Krzeszowice uczniów uczęszczających do szkoły podstawowej (klas IV, V i VI) lub gimnazjum – prowadzonych na terenie tej gminy, ma formę pieniężną, jest wypłacane jednorazowo i przyznawane do dziś raz w roku, w terminie do 30 sierpnia, za wybitne osiągnięcia uczniów uzyskane w ostatnim roku szkolnym. Ma ono jak dotąd dwustopniowy charakter. Stypendium I stopnia mogą otrzymać laureaci konkursów o zasięgu ponadwojewódzkim lub międzynarodowym. Stypendium II stopnia mogą otrzymać natomiast¹⁴:

- Finaliści konkursów o zasięgu ponadwojewódzkim lub międzynarodowym lub laureaci konkursów o zasięgu wojewódzkim.
- Uczniowie posiadający średnią ocen klasyfikacyjnych z ostatniego roku szkolnego nie niższą niż 5,80, a ocenę ze sprawowania nie niższą niż wzorową i legitymujący się dodatkowymi osiągnięciami naukowymi lub artystycznymi.
- Uczniowie klas VI szkoły podstawowej, którzy uzyskali maksymalną liczbę punktów ze sprawdzianu przeprowadzonego przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną.
- Uczniowie klas III gimnazjum, którzy uzyskali maksymalną liczbę punktów z egzaminu przeprowadzonego przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną.

W 2012 r. burmistrz gminy Krzeszowice uhonorował dziewięciu uczniów za wybitne osiągnięcia w nauce w roku szkolnym 2011/2012, przyznając im stypendia o łącznej wysokości 9500 zł, w tym:

- 1) Jedno stypendium I stopnia w wysokości 1500 zł dla uczennicy szkoły podstawowej w Krzeszowicach.
- 2) Osiem stypendiów II stopnia w wysokości po 1000 zł każde. Otrzymało je trzech uczniów szkoły podstawowej w Krzeszowicach, po dwóch

---

¹² Ibidem.

¹³ Załącznik do uchwały nr XXXIV/274/2009 Rady Miejskiej w Krzeszowicach z 16.04.2009 r.

¹⁴ Ibidem.

z zespołów szkół w Nowej Górze i Woli Filipowskiej oraz jedna uczennica ze szkoły podstawowej w Czernej¹⁵.

W 2013 r. burmistrz nie przyznał co prawda stypendium I stopnia, ale uhonorował kolejnych siedmiu uczniów jednorazowym stypendium II stopnia za osiągnięcia w nauce w roku szkolnym 2012/2013. Otrzymały je trzy uczennice Publicznego Gimnazjum nr 1 w Krzeszowicach oraz uczennica Zespołu Szkół w Nowej Górze, a także po jednym uczniu z zespołów szkół w Tenczynku i Woli Filipowskiej oraz szkoły podstawowej w Krzeszowicach. Łączna suma stypendiów wyniosła 7000 zł¹⁶.

Bezpieczna droga do szkoły uczniów szkół gminy Krzeszowice

Działając zgodnie z zapisem art. 17 ustawy o systemie oświaty, gmina Krzeszowice zapewnia uprawnionym dzieciom dowóz do przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów. Uczniom niepełnosprawnym organizuje bezpłatny transport i opiekę w czasie przewozu do szkół oraz ośrodków specjalnych, w których realizują obowiązek szkolny i obowiązek nauki. Dowóz organizowany jest przez:

- 1) Dyrektorów gimnazjów dla uczniów do tych placówek.
- 2) Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego w Krzeszowicach w zakresie dowozu uczniów jednym środkiem transportu do różnych placówek na terenie gminy (dowóz lokalny), w tym uczniów niepełnosprawnych.

W roku szkolnym 2012/2013 przewóz uczniów/gimnazjalistów do poszczególnych szkół i placówek realizowało Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej S.A. w Krakowie (autobusy) oraz dwóch przewoźników prywatnych świadczących usługi transportowe busami. Koszty dowozu w poszczególnych placówkach przedstawiono w tabeli 7.

Od 11 lat gmina Krzeszowice zapewnia dowóz dzieci niepełnosprawnych i dba o ich bezpieczeństwo w czasie transportu, współpracując zarówno z zainteresowanymi rodzicami, jak i wyłonionymi w przetargu przewoźnikami. Z roku na rok rośnie liczba dzieci dowożonych do szkół specjalnych, integracyjnych i ośrodków szkolno-wychowawczych. Wynika to z coraz większej świadomości rodziców, pragnących zapewnić swoim dzieciom prawidłowy rozwój oraz naukę w placówkach dostosowanych do ich umiejętności i możliwości. Już w roku szkolnym 2012/2013 gmina Krzeszowice dowoziła 17 uczniów niepełnosprawnych do szkół w Krakowie i Skawinie (dwie trasy) oraz 15 uczniów do Trzebini, Chrzanowa oraz Jaworzna. Kolejne 12 dzieci dowożonych było natomiast do Integracyjnej Szkoły Podstawo-

¹⁵ Informacja o stanie realizacji zadań...

¹⁶ Ibidem.

Tabela 7. Koszty dowozu dzieci do szkół w gminie Krzeszowice w roku szkolnym 2012/2013

Nazwa placówki	Liczba uczniów	Koszt usługi transportowej (zł)	Koszty opieki (zł)	Razem (zł)
Gimnazjum Krzeszowice	113	55 434	27 177	81 611
ZPO Nowa Góra	73	73 126	11 573	84 699
ZPO Tenczynek	28	27 260	-	27 260
ZPO Wola Filipowska	36	35 899	10 264	46 163
ZPO Zalas	52	32 240	5 610	37 850
Razem	302	223 959	53 624	277 583

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Informacja o stanie realizacji zadań...*

wej w Radwanowicach i Gimnazjum w Rudawie transportem organizowanym przez tę szkołę i finansowanym ze środków gminy¹⁷.

Od października 2012 r. na prośbę rodziców dzieci zapewniono dowóz wraz z opieką dla dwojga uczniów, w tym jednego z niepełnosprawnością ruchową, do Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego w Wolbromiu. W okresie od lutego do czerwca 2013 r. na zajęcia indywidualne do Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Krzeszowicach dowożono też niepełnosprawnego ucznia z Tenczynka.

Koszt dowozu uczniów niepełnosprawnych do wymienionych placówek wraz z wydatkami ponoszonymi na opiekę i zapewnienie im bezpieczeństwa wyniósł 314 493 zł. Jednocześnie w związku z możliwością zwrotu rodzicom kosztów dowozu swoich niepełnosprawnych dzieci do szkół na podstawie zawartych umów zostały zrefundowane koszty dowozu czwórki dzieci na łączną kwotę 17 258 zł¹⁸. Ponadto Wydział Spraw Obywatelskich organizował dowóz dla 81 uczniów z miejscowości Paczółtowiec, Dubie, Siedlec, Żary, Dębniek do szkoły podstawowej w Krzeszowicach, Publicznego Gimnazjum w Krzeszowicach, Przedszkola Samorządowego w Krzeszowicach oraz Szkoły Podstawowej w Paczółtowicach. Koszty realizacji zadania wyniosły 118 400 zł. W roku szkolnym 2012/2013 Wydział Spraw Obywatelskich przeznaczył na dowóz uczniów do szkół i placówek oraz opiekę nad nimi łączną kwotę 450 151 zł. Łącznie w roku szkolnym 2012/2013 r. na dowóz wszystkich uczniów i opiekę podczas dowozu gmina wydała kwotę 727 734 zł¹⁹.

W roku szkolnym 2013/2014 przewozy gimnazjalistów w trzech placówkach realizowało nadal Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Ibidem.

S.A. w Krakowie oraz trzech przewoźników prywatnych, świadczących usługi transportowe busami. Koszt tych usług, zgodnie z zawartymi przez placówki umowami, wyniósł 233 904 zł. W tabeli 8 przedstawiono łączne koszty dowozu uczniów i opieki nad nimi w poszczególnych placówkach w omawianym okresie.

Tabela 8. Zakładane koszty dowozu dzieci do szkół w gminie Krzeszowice w roku szkolnym 2013/2014

Nazwa placówki	Liczba uczniów	Koszt usługi transportowej (zł)	Koszty opieki (zł)	Razem (zł)
Gimnazjum Krzeszowice	90	56 000	27 000	83 000
ZPO Nowa Góra	97	77 499	12 207	89 706
ZPO Tenczynek	26	30 921	-	30 921
ZPO Wola Filipowska	36	36 997	11 282	48 279
ZPO Zalas	49	32 487	6 900	39 387
Razem	298	233 904	57 389	291 293

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Informacja o stanie realizacji zadań...*

Wydatki na dowóz uczniów niepełnosprawnych do szkół i placówek wraz z kosztami opieki nad nimi zaplanowano wówczas na 336 125 zł. Jednocześnie, na podstawie zawartych porozumień, gmina Krzeszowice zrefundowała rodzicom uczniów niepełnosprawnych koszty dowozu ich dzieci do szkół w Krakowie oraz Zalasiu na łączną kwotę 19 216 zł. W roku szkolnym 2013/2014 w budżecie gminy na dowóz, opiekę i zapewnienie bezpieczeństwa podczas dowozu wszystkich uczniów: niepełnosprawnych, jak również uczniów przedszkoli, szkół i placówek oświatowych, zaplanowano kwotę 773 068 zł²⁰.

Podsumowanie

Kierunki doskonalenia pracy szkoły w dziedzinie bezpieczeństwa zależą w dużej mierze od władz samorządowych, ponieważ od 1990 r. stworzono gminom możliwość decydowania o kwestiach oświatowych na swoim terenie, a jednostki samorządu terytorialnego są od tej pory podstawowymi podmiotami zakładającymi i prowadzącymi szkoły i różnego rodzaju placówki oświatowe. Z przeprowadzonych badań wynika wyraźnie, że gminnym władzom samorządowym zależy na właściwie funkcjonujących szkołach i placówkach oświatowych na administrowanym przez siebie terenie

²⁰ Ibidem.

i swoimi działaniami wspierają w tym zakresie dyrektorów szkół. Władze gminy Krzeszowice mają na uwadze bezpieczeństwo uczniów i przeznaczają na ten cel znaczne środki finansowe. Troska o bezpieczeństwo socjalne uczniów szkół tej gminy realizowana jest na bieżąco i ma postać: wyprawki szkolnej dla dzieci z rodzin ubogich, pomocy materialnej dla uczniów w postaci stypendiów szkolnych, zasiłków szkolnych i stypendiów burmistrza gminy. Władze Krzeszowic wraz z dyrektorami szkół i placówek oświatowych starają się również zagwarantować dzieciom bezpieczną drogę do szkoły, zapewniając uprawnionym dzieciom dowóz do przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów.

Z przeprowadzonych badań oraz analizy dokumentów wynika, że Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego w Krzeszowicach systematycznie monitoruje i zbiera informacje od dyrektorów szkół i placówek oświatowych oraz innych podległych służb dbających o należyty poziom bezpieczeństwa uczniów. Systematycznej ocenie podlegają tutaj baza i otoczenie szkoły, droga uczniów do szkoły, występujące zagrożenia oraz podjęte działania profilaktyczne i naprawcze. Zebrane informacje pozwalają na właściwą ocenę potrzeb oraz właściwe rozdysponowanie środków finansowych na działania profilaktyczne i niezbędne prace inwestycyjne.

Bibliografia

Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych w gminie Krzeszowice z 30.10.2013 r. Wydział Spraw Obywatelskich 0012.7.2013.

Rozporządzenie Ministra Oświaty i Wychowania z 12.07.2013 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy finansowej uczniom na zakup podręczników i materiałów dydaktycznych (Dz.U. z 2013 r., poz. 818).

Rozporządzenie Rady Ministrów z 14.06.2012 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy finansowej uczniom na zakup podręczników (Dz.U. z 2012 r., poz. 706).

Ustawa z 12.03.2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2004 r. nr 64, poz. 593).

Ustawa z 5.06.1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 1998 r. nr 91, poz. 578).

Ustawa z 7.09.1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 1991 r. nr 95, poz. 425).

Ustawa z 8.03.1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 1990 r. nr 16, poz. 95).

Streszczenie

W artykule zaprezentowano jeden z istotnych obszarów troski o bezpieczeństwo lokalne, jakim jest zapewnienie bezpieczeństwa uczniom uczęszczającym do placówek oświatowych różnego szczebla. Autorzy skupili się w szczególności na działaniach podejmowanych w tym celu przez władze gminy Krzeszowice oraz kosztach poniesionych na nie przez ten samorząd w latach 2012–2014.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo lokalne, edukacja, wydatki lokalne, subwencja oświatowa

Care for student security in the actions taken by the authorities of the Krzeszowice municipality

Abstract

The article presents one of the important areas of concern for local security, which is to provide it to students attending educational institutions of different levels. It concentrates in particular on activities undertaken for this purpose by the authorities of the Krzeszowice municipality as well as the costs incurred by the local authorities in 2012-2014.

Keywords: local security, education, local expenses, educate subvention

e-mail:

sab_san@poczta.onet.pl,

janusz.ropski@up.krakow.pl